

prešlo prijateljstvo z Nemci v kri in celo „Slov. Narod“ je moral to priznati. Naš list je zmagoval! Govornik omeni še Številke, ki so objavljene v „Zgodovini naše stranke“ (1. in 2. št. t. I.). Te Številke so nam dokaz, da je mogoče in potrebno, vstvariti organizacijo proti prvaškemu klerikalizmu, ki bode panslavistično misel premagala in duhovne prisili, da rabijo cerkev le za vero, nikdar pa za politiko. In to naj stori današnji zbor! (Odobravanje).

Zastopnik iz Velikoveca je pojasnil, kako lepo se je pričel razširjati „Štajerc“ tudi po Koroškem. Pojasnjeval je potem koroške razmere in omenil, da se zbira vedno več pristašev po „Štajercu“ zastopnih načelov. Zahvaljuje se, da je naš list tako izobraževalno nastopal. Veseli ga, da se stori drugi korak, namreč združitev pristašev napredne misli v posebni stranki. Najprišrčnejše pozdravlja v imenu koroških naprednjakov to veleposembno zborovanje (Odobravanje). (Naprek pride)

Politični pregled.

Državni zbor. 23. p. m. je bila v zbornici podrobna debata o zvišanju duhovniških plač. Na prav jezuitiški način se je vzbudil predlog, da se sprejme pod novo postavo tudi klošterske duhovne (!). Potem so sprejeli slavnost poslanici zvišanje duhovniških plač tudi v tretjem branju. Zbornica se je pečala potem z vojaškim kreditom, katerega so delegacije že sprejele. 24. p. se je nadaljevala ta razprava. Tudi se je govorilo o nojnostenem predlogu glede takojšnje rešitve rekrutnega kontingenta. Poslanci so opozarjali zoper na slučaj dragonerja Bernegega in so zahtevali ojstro kazeno za regimentnega zdravnika Šwatona. Tudi so zahtevali, da pride oddelej vojni minister v zbornico in odgovarja na interpelacijo. — 26. p. m. je sprejela zbornica predlog glede ureditve prometa na morju v Dalmaciji in glede brazilijskega morskega prometa. Govorilo se je potem tudi o lokalnih železnicah. 28. p. m. je imela zbornica zadnjo sejo. Ministri so odgovorili na razne interpelacije. Zbornica je rešila še nekaj sprememb pri nadodisih in pri najvišjem sodnem dvoru, ter odobrila poročilo odseka glede zgradb v tržaškem pristalu. Potem je vstal predsednik Vetter ter imel zaključni govor. Z „živin“-klici na cesarja se je zbornica razila. Stara državna zbornica je mrtva, — naj živi nova!

Zvišanje duhovniških plač je torej sklenjeno; ramjan je bil odpor naprednih poslancev, klerikalni vpliv na umirajočo zbornico je zmagoval. To je 3. zvišanje duhovniških plač od 1. 1885. V tem letu je zvišala država svoj donesek k duhovniškim plačam z 1 milijon goldinarjev, l. 1897 pa z 4 milijonev kron. Leta 1905 pa je zahtevala vlada celo 9% milijonev kron, katero sveto pa se je vendar znižalo na 4 milijonev in 800 000 K. Blizu 5 milijonev kron na leto bodo države torej duhovnikom več plačevali. Ali so dohodki avstrijskih narodov res tako veliki, da jim smo vrla nalogati vedno večjih bremen? Poglejte življenje kmetovo in premislite, da naravnika hipotekarni dolg z vsakim letom zamli one. Vlada pa, ki ima za duhovne vedno odprto možnost nima za kmeta ničesar. Za malo obtrnijo daje vlada nštih 300.000 K. za delavce niti 700 000 K. za farje pa 5 milijonev na novo! To mora razburiti tudi najpohievnejše ordice. Cerkev pa ne daje ničesar za svoje duhovne. In vendar poseduje cerkev ogromno premoženje. L. 1835 je znašalo cerkevno premoženje 114 milijonev kron, l. 1905 pa že velikansko sveto 1000 milijonev kron! Koliko posedujejo posamezni škofje in nadškofje, o temu niti ne govorimo. Zdi se nam torej, da bi bila dolžnost cerkve, pomagati tistim duhovnom, ki imajo baje pre malo dohodka. Dolžnost države pa bi bila, pomagati kmetu, obrašču in delavcu. Ali — zbornica se zato ni brigala in je sprejela novo zvišanje duhovniških plač. Plačajte torej teh 5 milijonev kron, trpiši avstrijski, — za plačilo vas bodo politikujoči farji raz prisneče povali.

Posl. Wastian in nova vinska postava. Kakor smo že poročali, je sklenila zbornica novo vinsko postavo, ki ima polno napak. Posl. Wastian

je imel ob tej priliki govor, v katerem je zahteval zboljšanje postave. Le par besed iz tega izvrstnega govora naj omenimo. Po novi postavi sme vinni dodati alkohola vinogradnik, prvi kupec, vinski trgovec in naposled še krčmar; vaskokrat se sme dodati samo 1 volum-procent. Ali po postavi dobri vino vendar 4 procente, kar je toliko kakor 7% sladkorja; dodatek sladkorja pa prepoved postava! § 5 nove postave sicer dovoli dodatek sladkorja (cukra), ali le z oblastnim dovoljenjem. To dovoljenje pa pokvari lahko dobro imel celih vinskih krajov, ker pride v javnost. Na ta način se bodo postavo preziralo in nimata tedaj nobenega pomena. Za naše kraje bi bilo prepoved dodatka sladkorja nezmerno škodljiva. Pridelo leta, ko ima naš mošt 16 in več kvalitne, sladkorja pa malo. Ali naj ta mošt v jarek zlijemo? Največji kemiki so dokazali, da dodatek sladkorja ne škoduje itd. Posl. Wastian je predlagal, naj se postavo šele zboljša in potem sprejme. Ali vecina je bila proti temu. Tudi kaplan Korošec je bil proti in je glasoval za postavo, ki bode nezmerno škodovala našim vinogradnikom.

Deželni zbori ne bolejo sklicani pred novo državnozbornsko volitvijo. La češki deželni zbor se snide 18. svetčana, da reši volilno preosnovno.

Veličina preosnova — gotova! Včerajšni uradni list „Wiener Zeitung“ objavlja od cesarja sankcionirane zakone glede sprememb volilnega reda. Obenem razglasa cesarski patent, ki razpušča staro zbornico. S tem je ta vele-pomembni boj dokončan!

Novе državnozbarske volitve na podlagi splošne in ednake volilne pravice se bodo vršile 7. majnika, oziroma volitve pa 14. maja. Tako poročajo listi.

Avstrijski tehak i. 1905. V tobakovem dimu so zapravili Avstrijani l. 1905 skupno čes 234 milijon kron. Država je imela od tega kadena čistega dobička za več kot 145 milijonev kron in je tudi premoženje tobakovega monopola zraslo za več kot 6 milijonev kron. Vse to v dimu . . .

Ogarski minister Polonyi je odstopil. Kakor smo že zadnjih poročali, je dvignil Hilmose proti ministru gorostasne obtočnosti. Ministrus se je očitalo, da je slepar, da se je udeležil tativne da je po krivem prislegel, da je bil agent slaboglašnih hiš itd. Tožiti se boji in tako je padel ta minister, ki je prav znaten za madžarske razmere!

Volitve na Nemškem. Kakor znano, je razpastila vrla nemški „Rechstag“ (drž. zbor), ker se je večina izjavila proti njeni kolonialni politiki. Zdaj so se vršile nove volitve in lahko se trdi, da je doživelja nemška socialna demokracija prvi vedji poraz. Izvoljenih je bilo 237 poslancev, medtem ko je treba 160 otih volitev. Med izvoljenimi najdemo: 89 članov klerikalnega centruma, 41 konzervativcev, 29 socialnih demokratov, 20 nar. liberalcev. 18 Poljakov, 10 članov državne stranke itd. Dosej so izgubili socialisti 20 sedežov. To je prvi veliki poraz te stranke.

V Belgradu poka... Na dvoru srbskega kralja Petra se pripravljajo resni dogodki. 26. t. se je pojavila buda razstrebla smodnika (pulver) v Konaku (kraljevi palat). Srbska vlada sicer razglasa, daje bila to le „nesreča“, ali nikdo temu ne veruje. Vsekakor so poročila iz Srbiji vedno bolj vznemirljiva. Petra preti usoda Aleksandra . . .

Dopisi.

Nekaj o prvakih v Brežicah.

Brežice, prosinca 1907.

Povedati hočemo slov. prebivalstvu brežiškega okraja, ki je dojšči vedno živel v prijateljstvu z nemškimi mestčani, kakšni so hujskajoči „voditelji“ prvaške stranke in kakšna je njih preteklost.

Pridemo z Andrejem Levakom, p. d. Joras, ki je bil rojen kot nemški sin rovnega delavca Oštrelja v Žukovi. Ieušil se je trgovstvo v Brežicah in Celju postal komi pri pokojnemu trgovcu Tiber v Celju, ki pa mu je pokazal vrata zaradi njegove ljubezni do tuge lastnine (glej „Deutsche Wacht“, št. 11, l. 1902). Levak je potem pastil trgovstvo in postal agent

ljubljanske pogorelske banke „Slovenija“. Tudi na tem polju si ni prislužil lovorič in prišel je nazaj v Brežice. Nikdo ga ni pogledal, celo takratni pošteni Slovenci ga niso hoteli videti na svojih sestankih. Napravil je pa vendar razna „znanja“ in imel tudi tako „znanje“ s takrat še omoženo soprogo nemškega mesarja Linoierja, ki mu je uredila papirno trgovino. Po smrti tega v obči spoštovanega mesarja, je moral Levak svojo dobrotnico ozentiti in je prišel na ta način do preje nemškega posestva; žena je umrla, Levak je pa postal hipom „veleposestnik“, ravnatelj posojilnice, okrajni načelnikov namestnik, načelnik čitalnice itd. Poročil je potem zopet dekleta iz nemške družine in je postal na ta način član prvaškega „generalštaba“; preteklost in celjski dogodki so bili pozabljeni!

Drugi prvak je Jos. Agreš, bolje rečeno Al-greš iz Kapelle. Pri vojakih je postal hitro „feldwebel“, prišel potem v kadetno šolo v Sarajevi in bil tako skrben za nekoga gojenca, da mu ni pastil niti njegov denar porabiti, temveč je to sam storil; okradel je torej svojega tovarisa (glej „Deutsche Wacht“ št. 121. 1902); v temni sobici je premisleval o tuji lastnini. Po končani prostovoljni in neprostovoljni vojaški službi prišel je v svojo občino. Ali v Kapeli niso znali oceniti njegove čednosti. Prišel je torej v Brežice in zopet so bili danes tako sovražni Nemci tisti, ki so mu pomagali; nabirali so denarja za nj, da si je mogel obleko napraviti. Ostal je v Brežicah in je zdaj sollicitator v pisarni vsemogučnega dr. Ivana Benkovića. Seveda je had prvak!

Tretji v tej zvezzi je Mihal Balon, ki je prišel kot pastir k svojemu nemškemu stricu Joh. Janetiču. Stric je dal fanta v neko vinogradniško šolo; to šolo pa je moral neprostovoljno zapustiti. Po smrti stricovi dobil je del tega nekaj nemškega premoženja in hoče iz hvaličnosti zdaj vse Nemce podreti. Daščevni velikan sicer ni, briga se bolj za želodec in mora plasti kakor drugi zvigači. Mot je ordonanca prvaškega „generalštaba“ in kot tak razstavlja rdeče listke, ki pridigajo sovražstvo proti Nemcem. Pri temu se je enkrat že prste osmodil.

Četrти v tej čedni družbi je Benjamin Knajaj, višji župan v Raibenhuru in bivši oskrbnik nekoga hrvatskega posestva, na katerega se pa ne spominja prav rad. Danes je mož tajnik „Posojilnice“ in desna roka prvaškega generala dr. Benkovića. Mot se je na Hrvatskem veliko pričkal, čeprav so mu oditali razni listi razne stvari. Na vsak način spada v družbo junakov Levaka, Cgreša in Balosa.

Peti pa je svetovno znani čedni doktor Josip Strašek, tega mota je puštila neka nemška družina v Gradcu Studirati; zavesal se je zato, da porodi hti. Dzial je besedil in ima tudi tačno pri sebi; s temi dvečami ženskami mora vedno nemško govoriti. Mot bi bil dober zdravnik, ko bi na hotel biti preveč duhovit. Posebno ljubi svojega očeta, starega revčka, ki je večinoma v bolnicah in katerega troške note plačati premožni sin; baje je imenoval tudi svojega lastnega očeta „starega psa“. Lep sin in vreden svojih tovarisov!

Sesti tovaris je vragojitelj mladine, učitelj Nace Zupan; mot je bil nekdaj pri sedanjem njegovem ženi uslužben in zato jo je pastil štanirati, ona ga pa imenuje zato večkrat „prasič“. Poletju je ta možkar vedenoma direktor kopelji Čatež; postal bi tudi rad šolski vodja utravistične šole v Brežicah, pa je preprezen tem zato. Ta vragojitelj spremja poštenjaka Balona po njegovih potih.

Na sedmem mestu stoji c. k. deželnosodni svetnik Jos. Sitter. Ko je prišel pred 13. leti kot sodni adjunkt v Brežice, iskal je edino nemško družbo, ker mu po njegovih lastnih besedah „slov država ni dopadla“, češ da je bila „preveč mešana“. Ob neki volitvi pa se mu je snelo kinko razlike in se ga moralno prisili, poiskati si drugo družbo. Ko je postal čes leta okrajni sodnik v Brežicah, hoditi prišel je edino v „Nar. Dom“ in je sklenil prijateljstvo s preje označeno, pač tudi „mešano“ družbo. Zato ga je imenovala občina Zakot svojim čestnim članom.

Omeniti nam je nadalje c. k. včitninskega uradnika Simona Wutta. Mot ima grozno jesen na vse kar ni prvaškega in je bil zaradi tega